

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

חוקת

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beehaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת חקת

אמונה

מלך חשבון - להבין שלא ב'כוחי ועוצם ידי' עשיתי חיל ד
על כן יאמר - כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד ז

אין יאוש

הרוצה בתשובה - מעלת השבים בתשובה יותר מצדיקים גמורים..... י

גדרים וסייגים

כי ארנון גבול - גדרים וסייגים בשמירת גבולי הקדושה יא

תורה, והילולא אור החיים

זאת חוקת התורה - עצות להתמדת התורה ועניני הילולא דה'אור החיים' הק' טו

ספח"ק בת עין

עוד נוכל לומר פירוש הכתוב בענין אחר, על פי הכתוב (ישעיה מט ג) 'ישראל אשר בך אתפאר', כי נודע שבחינת ישראל הוא במעלה יתירה מבחינת יעקב, וחטא העגל היה עיקר הפגם בבחינת ישראל כנודע, ולזה הוצרכו לתקן פגם הזה במה שיהיו נקראים בשם ישראל, ולבא לבחינת אבות כי בי חש"ק (תהלים צא יד) וכמרומוז בתיבת חש"ק (עולה בראשי תיבות) ח'ולם ש'בא ק'מץ, המרומוז לשלשה אבות כנודע (תיקוני זוהר ת' ה כ:) ולזה הוצרכו התיקון לבא לבחינת אבות. ועיקר בחינת ישראל הוא 'זרח בחושך אור לישרים', היינו שאפילו במקום חושך יש שם בהירות השכינה, כמאמר הכתוב (ירמיה כג כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו וגו'.

ולזה מרמז שם ישראל גימטריא או"ר חוש"ך, לרמז שאפילו במקום חושך ה' אור להם, לפי שמלא כל הארץ כבודו וזה עיקר התיקון.

וזה כוונת הכתוב 'וידבר ה' אל משה לאמר זאת חקת התורה', היינו שאמר לו הקב"ה למשה, כשתרצה לתקן את ישראל, שיוכלו לבא לבחי' אבות המרומוז בתבת חש"ק כאמור למעלה, ותבת חש"ק גימטריא זא"ת, לזה תראו שיתקנו בחינת ישראל... וזהו 'ויקחו אליך', פירוש אליך גימטריא ישראל [כי כף כפופה עולה לפי חשבון מנצפך ת"ק], היינו שיתקנו ויתחזקו בחינת ישראל במה שידעו שה' הוא מלא כל הארץ כבודו, שאפי' במקום חושך ה' אור להם, שעל זה מרמז תיבת ישראל גימטריא אור חושך כנ"ל, ובזה יוכלו לבא לבחינת אבות המרומוז בפסוק כי בי חש"ק כאמור למעלה.

(בת עין, פרשת חקת ד"ה עוד נוכל לומר פירוש הכתוב)

פרשת חקת

מלך חשבון - להבין שלא ב'כוחי ועוצם ידי' עשיתי חיל
בפרשתן (כא כז), 'על כן יאמרו המושלים בואו חשבון
תבנה ותכונן עיר סיחון', ובגמ' (ב"ב עה:) 'בואו
ונחשב חשבוננו של עולם'. יש שרמזו כאן ללמדנו
'חשבוננו של עולם' לדידן, כי הנה בפסוקים שלפניהם
כתיב 'ויקח ישראל את כל הערים האלה וישב ישראל
בכל ערי האמורי בחשבון ובכל בנותיה, כי חשבון עיר
סיחון מלך האמורי הוא, והוא נלחם במלך מואב הראשון
ויקח את כל ארצו מידו עד ארנון', וביאור הדבר (רש"י,
ומקור הדברים בחולין ס:): ש'חשבון' היתה מתחילה שייכת
למואב, אלא מאחר שנאסר להם לישראל להילחם
במואב ולכבוש את ארצם, נתן הקב"ה בלב 'סיחון
מלך האמורי' להילחם במואב ולקחת את ארצם, ומעתה

אין הארץ של 'מואב' אלא של 'אמורי', ומותרים בני
ישראל לכבוש ערים אלו מידו, והיינו דאמרי 'עמון
ומואב טיהרו בסיחון'. וזהו שאמר הכתוב 'ויקח ישראל
את כל הערים האלה - כי חשבון עיר סיחון והוא
נלחם במואב'.
ולמוד גדול יש כאן בעניין זה, כי בהשקפת העולם
נראה שסיחון מלך האמורי היה גיבור ואיש
מלחמה שאין בדומה לו, וכדברי רש"י (פסוק כג) 'אילו
היתה חשבון מלאה יתושין אין כל בריה יכולה לכבשה',
ובכל זאת ניצח אותם סיחון וכבש אותם, אבל האמת
היא לא כן, כי לא היה זה ב'כוחו הגדול', אלא הקב"ה
הוא שהכניס בליבו להילחם, והוא סייע בידו ללכוד
את חשבון, בכדי שתיפול לבסוף בידי בני ישראל".

א. ודע, כי אותם מחשבות כפירה של כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה, מרחיקים את האדם מהשפעות
הברכה והפרנסה, וגורמים לו לירד מטה מטה. וכאותו לימוד נפלא שלמד הגה"ק המהרי"ל דיסקין זי"ע (הובא
ב'הר צבי'), שהנה לכאורה יש להתבונן כיצד לא חשש סיחון לצאת למלחמה כנגד בני ישראל, וכי לא ידע שה' הוא
הנלחם להם. אלא ביאורו, כי באמת בדרך הטבע לא היה יכול סיחון לכבוש את חשבון מיד האמורי, וכמו שכתב
רש"י (פסוק כג) 'אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל בריה יכולה לכבשה', אלא שהניצחון בא לו מחוץ לדרך
הטבע, ומדוע, כי הקב"ה סיבב כל הסיבות להביא את חשבון לידי ישראל וכנ"ל, ואילו היה סיחון מכיר בזה, אכן
לא היה נלחם בבני ישראל ונפשו היתה לו לשלל, אך מאחר שבדמיונו חישב שהצליח במלחמתו כנגד 'חשבון' ברוב
כוחו ועוצם ידו, וחשב לעצמו, אכן, כל העולם אינם יכולים לנצח ולכבוש, אבל אני... הרי אני גיבור חיל... מחשבה
זו גרמה לו לצאת להילחם גם בישראל, ובזה אבד את חייו ואת כסא ממלכתו.

למען דעת עד כמה גדולה ה'סכנה' למי שמדמה שכוחו ועוצם ידו עשה לי את החיל הזה, וסומך ובטוח בעצמו,
בכוחו ובגבורתו או בממונו. וכמו שאומרים בדרך צחות בלישנא דקרא (קהלת ט יא) 'לא לחכמים לחם', שהקב"ה אומר
ל'חכמים', אם הינך 'חכם' ובוטח בחכמתך שוב אין לי צורך לעזור לך אלא 'תסדר' לעצמך את מצבך...
ודע כי כל יחיד ויחיד שייך בענין הבטחון, אין איש שנמנע ממנו לבטוח בה' ולזכות לכל מעלות הבטח, וכך
מובא ב'שפע חיים' (מכתבי תורה פסח) הנה איתא בירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) רב חזקיה בשם ר"י לעולם לא יהא פסוק
זה זו מתוך פיך - ה' צבאות עמנו משגב לנו אלוקי יעקב סלה, רב יוסי בשם ר"י וחבריא ה' צבאות אשרי אדם
בוטח בך. ומבאר ה'שפע חיים', כי הנה הפסוק הראשון ה' צבאות עמנו ומשגב לנו בא לומר בזמן שאנו ראויים
לזה שיהא ה' עמנו ושיהיה לנו למשגב, וכמו שנאמר שם שהוא 'אלקי יעקב' - שאנו מקבלים עלינו אלקותו ית"ש
סלה. אבל 'אשרי אדם בוטח בך' - שבוטח רק בחסדי השי"ת, כי לא כלו רחמיו בלי שום זכות, וגם אז הוא מושיע
אותנו בזכות הבטחון עצמו ללא כל זכויות אחרות.

ומסמיק לזה עוד 'ירושלמי' (פ"ט דברכות ה"א) 'לי יצווח ואני עונה לו מיד' זה שנאמר 'כל אשר יקרא בשם ה' ימלט'
(יואל ג ה) - היינו כל מי שיקרא בשם ה' מבלי כל הפרש והבדל מיהו ומה מעשיו, עבור עצם הקריאה אל ה' יזכה
שה' יושיעו. אמר רב פנחס, מעשה היה ברב, שנכנס מחמי טבריא, פגעו בו רומאים וכו', שאלוהו - של מי אתה,

ומכאן נבוא לחשב חשבוננו של עולם, 'פלוני' אינו מנצח, ואינו מצליח מחמת כוחו הגדול ורוב חילו, אלא הכל הוא רק מעשה האלוקים אשר הוא הנותן כח לעשות חיל, ואם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בונוי בו, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר'. הן לענין מלחמה, והן לכל ענייני עולם הזה - אין שום כח בבן אנוש או באיזה דבר מכוונות הטבע, להועיל מאומה אם לא ברצון ה', כי 'מבלעדי עוזך ועזרתך אין אין עזרה

וישועה', וממילא אל יתנאה אדם בחכמתו ובתבונתו ובשרונותיו העצומים.

כיו"ב יאמר גם לאידך גיסא, כאשר חלילה תקום מלחמה על האדם, ורבו אויביו ורודפיו, לא יירא ולא יפחד, כי אין לו ממה וממי לחשוש, כי אין כח בשום בר אנוש, או בשום כוח מכוונות הטבע, להרע לו, להזיק לו או לצער, אלא אם כן נגזר עליו

ענה להם, של 'סופיינוס' (כך היה שמו של השר הנכרי) מכיוון ששמעו שהוא מ'אנשי' השר הניחו לו, בערב באו ושאלו את השר, מדוע אתה מגן על היהודים - מדוע יש יהודים הנחשבים מאנ"ש שלך... ונתברר שלא היה לו כל קשר עם השר, ואעפ"כ אמר להם השר טוב עשיתם שהנחתם לו, בעד עצם הדבר שתלה עצמו לסמוך על שמי... ומסיים בירושלמי שם - ומה מי שהוא נתלה בבשר ודם ניצול, מי שהוא נתלה בהקב"ה עאכו"כ, זה שאמר הקרא 'כל אשר יקרא בשם ה' ימלט'. וז"ל ה'שפע חיים', והדברים צריכין ביאור אריכות הירושלמי במעשה זה, ונראה, שבא ללמדנו שכמו שרוב לא היה כלל מאנשי סופיינוס שהיה שר העיר, ואפ"ה אמר להו יאות עבדיתון, שכיון שנתלה בו, אף שלא הי' לו לרב שום קשר כלשהי עמו, יאות עבדי שהניחו לו, ויליף הירושלמי, ק"ו מי שנותן מבטחו בה' הטוב ומטיב לרעים ולטובים, אף שרוחק מהשם, כל אשר רק יקרא בשם ה' ג"כ ימלט, וזה ברור, ע"כ.

מין הבאר

מידה טובה מרובה, היודע ומכיר שכל אשר יש לו אינו מכוחו ועוצם ידו אלא הם רק מחסדי ה' עליו - זוכה לתוספת ברכה והשפעות טובות כהנה וכהנה, וכמו שביאר הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זי"ע (דברי אמת) בלשון הכתוב בפרשתן (כא יט) 'וממתנה נחליאל' בזה"ל, הנה יש בני אדם שיודעים חסרונם ומשיגים מעט מרוממותו ית' שאינו חייב לשום נברא, וכל מה שיש לנו ממנו איזה טובה - ודאי לא מפני שראוי לזה וכו' כל מה שמגיע לנו טובות מהבורא ב"ה הוא רק שנותן לנו מתנה וכו', על ידי זה נחלו א-ל, פירוש יכול להמשיך השפעות מא-ל ב"ה. עכ"ל.

ב. מעשה היה בעיר חעלעם (חלם) הנודעת, באחד הימים נתפרסם בראש כל חוצות כי 'חידוש' בא לעולם, הקב"ה השפיע חכמה לעולם ומהיום והלאה יוכלו בני האדם ליסע ממקום למקום על ידי ה'רכבת' (באן), וב"ה שגם עירנו חעלעם זכתה שתעבור הרכבת בסמוך לעירנו, ואף התקינו 'תחנה' (סטאנציע) בה תעמוד הרכבת ויוכלו לעלות אליה ולרדת ממנה, ומיום פלוני בשעה 2 בצהריים כל הרוצה לנסוע יבוא ויסע... ותרב השמחה בקרב בני העיר. אמנם אין בני חעלעם כשאר בני אדם, הם חייבים להבין כל דבר כיצד הוא פועל... על כן מיהרו באותו יום משעה 1 לבית ראש הקהל רבי זעמיל - שהוא היה חכם העיר, כדי שיסביר להם כיצד ואיך פועלת הרכבת. אבל ראש הקהל איננו בבית, אט אט נאספו עוד ועוד אנשים עד שכל בני העיר עמדו למרגלות הבית, הכל ממתינים לרבי זעמיל שישב לביתו. בשעה 3 הגיע רבי זעמיל לביתו כשהוא מזיע בכל גופו, ואך בקושי יכול לדבר, ואמר לבני העיר, ראש קהל נאמן אנכי לעדת מרעיתי, כמה וכמה שעות שהיתי היום בתחנת הרכבת כדי להביא לכם את הידיעות (מידע) הנכונים.

אמנם אין בני חעלעם כשאר בני אדם, הם חייבים להבין כל דבר כיצד הוא פועל... על כן מיהרו באותו יום משעה 1 לבית ראש הקהל רבי זעמיל - שהוא היה חכם העיר, כדי שיסביר להם כיצד ואיך פועלת הרכבת. אבל ראש הקהל איננו בבית, אט אט נאספו עוד ועוד אנשים עד שכל בני העיר עמדו למרגלות הבית, הכל ממתינים לרבי זעמיל שישב לביתו. בשעה 3 הגיע רבי זעמיל לביתו כשהוא מזיע בכל גופו, ואך בקושי יכול לדבר, ואמר לבני העיר, ראש קהל נאמן אנכי לעדת מרעיתי, כמה וכמה שעות שהיתי היום בתחנת הרכבת כדי להביא לכם את הידיעות (מידע) הנכונים, ובכן 95% כבר הבנתי, חסרים לי רק 5% בהבנת הענין, ובעזה"ש"ת גם את זה נשלים...

באר הפרשה - פרשת הקת

מלמעלה, וה'מויק' עצמו אינו אלא כ'כלי משחק' שבשמים, אשר רק בידו לגדל ולחזק לבל, ואמת ביד הקב"ה, וכמקל אשר ביד החובל. כמו כן 'אל תבטחו בנדיבים', אל תכלו ימיכם ובוחותיכם ב'ריצה' אחר עסקנים ובעלי קשרים וכדומה, כי אין בהם תשועה כלל, אלא שאו מרום עיניכם אל האלוקים

ביאור נפלא ומחודש כתב רבינו יונה (אבות ב ג) בלשון המשנה 'הו זורין ברשות, שאין מקרבין לו

וכך הוה, באתי לתחנת הרכבת לתהות על קנקנה של הרכבת, ולא ידעתי את נפשי, כי לנגד עיני ראיתי רק תיבות ברזל גדולות מאד, ולהם גלגלים ענקיים, עם שרשרות משונות מכל עבר, אבל חיפשתי היכן מצויים 'סוס ועגלה' שיבואו להניע ולהסיע את כל אלו, ולא מצאתי... בצר לי ניגשתי למנהיג הרכבת, אלא שאך פצחתי את פי לשאול אותו כיצד ומה, הוא גער בי שלא אפריע לו בעבודתו, ואפילו כששמע ממני שהנני מייצג עיר שלימה שרוצה לחקור את הענין, ולא סתם עיר אלא עיר חעלעם... לא התרגש האיש וגרשני מעל פניו.

בלית ברירה החלתי לחקור בעצמי את הענין - הרי אני עומד בסמיכות לרכבת ואוכל בעצמי לבדוק. מה אומר ומה אדבר, עשרים קרונות עמדו סמוכים זה לזה, ופניתי לאחרון שבהם - קרון מספר עשרים, התבוננתי, וב"ה אכן הבנתי, כי ראיתי שהוא קשור בשלשלאות ועבותות של ברזל לקרון מס' 19, וממילא כאשר קרון 19 ינוע ממקומו הוא יוליך עמו את קרון מס' עשרים, משם פניתי לקרון מס' תשע עשרה, וראיתי שהוא מחובר היטב הדק הדק היטב לקרון מס' שמונה עשרה, ואין כל ספק שכאשר קרון זה ינוע ממקומו מחויב קרון תשע עשרה ללכת עמו יחדיו. וכך עברתי מקרון אחד למשנהו, בכולם ראיתי שלשלאות קשורות בחוזק והבנתי שכל אחד יקח עמו את רעהו. רק פליאה אחת שמורה עמדי עד עצם הרגע הזה, כיצד ינוע הקרון (קטר) הראשון הרי אין לפניו עוד קרון שיקחנו עמו, וגם לא סוס שיכול להניעו... (אבל 95% כבר הבנתי).

והנמשל פשוט, בעולמו של הקב"ה מתרחשים מאורעות רבות ומשונות, מדינה זו נלחמת ברעותה, בא השלישי ומתערב לו, זה מכה לכאן וזה מכה לכאן... ואין אתנו יודע עד מה, ורבים החוששים מה ילד יום... כיו"ב יש לך 'ידיד' שעשה ופעל כזאת וכזאת ומחמת כן נמשך ממעשיו כך וכך... בני משפחתך, החברותא, השכנים, כולם עושים פעולות, ופעולות מחמת פעולות, ונראה לך כי יש 'אשמים' במצבך... לזה נאמר - רבי יהודי... וכי אינך מבין שבראש יש 'מנהיג' אשר הוא מושל בכל, הוא מנהל ומנהיג את כל הנעשה, הכל תחת ידו והכל בשליטתו... וכל שאר המאורעות אינם נעשים מאליהם אלא הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים בחשבון הידוע לו.

כי הבה נתבונן, רבי זעמיל הנ"ל שגה בשלש, אחת בחשבו כי יש לקרון אחד כח על רעהו, ואחת שלא הבין כי הכל תלוי בקטר המנהל באמת את הכל. ועל הכל כי אם עדיין לא הבין מה תפקידו של הקטר הראשון נחשב שלא הבין כלום... ולא נחשב שחסר לו רק 5% הללו, אלא כל 95% אינן כלום, ונחשב כמי שלא התחיל להבין מאומה. כך עלינו לדעת, א. אין כח ואין ממשלה באיש ולא במדינות. ב. כולם מנוהלים על ידי הראש וראשון זה הקב"ה במושל בכל ומלכותו בכל משלה, לא נעשה דבר מאלי וכל בחשבון להיטיב לבניו חביביו, וממילא תשלוח נפשכם ותשקוט סערת רוחכם. ג. ועל הכל, רק ידיעה זאת היא הידיעה הנצרכת לנו - אין עוד - ובלי ידיעה זאת אין לנו כלום.

ג. עובדא נפלאה שמענו מפי אברך צדיק המספר מה דבידיה הוה עובדא, וכך הוה, זה זמן כביר חיפשתי לקנות דירה בעיר קרית גת לצורך מגורים, והנה לאחרונה תיווך לי 'מתווך' דירה הנמצאת בבעלות איש יהודי הדר בעיר רחובות, יהודי זה כבר בא בימים ודר בגפו... מכיוון שנודע לי הדבר פניתי אליו, והוא אמר לי, בא תבוא אלי לרחובות קח ממני המפתח, משם תסע לקרית גת ותבדוק את הדירה יחד עם בני משפחתך, ואז תשוב לביתי ברחובות ותחזיר לי את המפתח. וכן עשיתי.

לקחת ממנו המפתח ונסעתי לקרית גת, משם חזרתי לרחובות, והנה בשובי לרחובות התקשרתי אליו לפלא' ולא נעניתי, התקשרתי שוב ושוב אך 'אין קול ואין עונה', בלית ברירה עליתי לביתי כשהנני מקווה שהוא אכן בבית, נקשתי על דלת הבית ואין מענה, דפקתי בחזקה על הדלת וכבר החילותי לחשוש... כי הלה לא ענה ולא פתח... בלית ברירה פניתי לשכניו (השכנים הבינו כי יש דברים בגו שאירע לו משהו, לכן) ויחדיו פרצנו לתוך הבית ומצאנו אותו שרוע על הארץ אחרי שעבר אירוע מוחי (סטראק) "לע, ואך בניסי ניסים גילינו את זה ברגע האחרון כשעדיין ניתן היה להצילו, והסעתי אותו ברכבי לעבר בית החולים.

בליסטראות על בני ישראל בעברם את הנחל. מה עשה הקב"ה, בהגיע בני ישראל לשם הזדעזעו ההר של ארץ ישראל ונתקרב לצד הר של מואב, נכנסו הבליטות שבהר האחד לתוך השקעים של ההר השני, ונמחצו כל שונאי ישראל בתוכם ונהרגו. ואמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו וכו', לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה, וישראל ראו ואמרו שירה, ועל כך נאמר 'אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה'.

וצ"ב, א. מה גדולת נס זה יותר משאר הניסים שנעשו לבני במדבר כירידת המן ובארה של מרים, שאותם לא נתחייבו לספר, מה נשתנה נס זה שצריך לספר אותו כנס קריעת ים סוף, ב. שנראה שעיקר ההודאה היה על ה'באר' ועל שהעלתה את הרוגי האמורי מן הנהר, מדוע לא הודו גם על עצם חיבור ההרים זה לזה והריגת הגויים, וכי לא זה הוא עיקר הנס, שע"ז ניצלו ממוות לחיים.

וביאור העניין הוא, כי הנה בני ישראל עברו 'תלאות' הרבה עם ה'מים', בתחילת מסעם במדבר בהיותם ברפידים 'ואין מים לשתות העם' (שמות יז א) עד שהיכה משה את הצור, וכן בסוף הארבעים שנה לאחר שמתה מרים ונסתלקה הבאר (כמובא בפרשתן ב ב-ג, כל ענין מי מריבה), עד שסוף דבר חזרה הבאר. והנה, לפתע פתאום שוב נעלמה הבאר כאשר ירדה לנחל, ולבאורה היה זה צרה צרורה עד מאוד, ונקל לתאר ולהרגיש את צערם של בני ישראל כאשר נוכחו לראות שאין באר ואין מים... אכן באמת, לא היה כאן שום צרה ושום רעה כי לא נעלמה הבאר כלל, אלא ירדה אל הנחל בכדי לפרסם גודל אהבתו של הקב"ה לבניו אהוביו וחביביו.

על כן ציווה הקב"ה לספר מלחמות ה' ולשבחו ולספר הודו, למען נשריש היטב בקרבנו, כי לא ימוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב, וגם הצרה הגדולה ביותר אינה

לאדם אלא לצורך עצמן, נראין כאוהבין בשעת הנאתן ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו, שאין אדם יכול להיטיב או להרע לזולתו מרצונו, אלא אם כן ציווה ה', ואפילו המלך הגדול ביותר עלי אדמות שנדמה לבני האדם 'שכוחו רב' עד מאד, אינו יכול לעשות כלום מעצמו, אלא ברצות ה' להיטיב לאדם יבנים בלב המלך אהבה לאותו איש ורצון לגדלו, ואילו ברצות ה' להיפרע מאחד אזי יסב את לב המלך לשנוא אותו. וזהו שנאמר 'פלגי מים לב מלך ביד ה'', ר"ל כמו פלג מים (צינור, או אמת המים) שהאדם מטהו לכל צד שירצה, כן לב המלך ביד ה' להטותו להיטיב לאיש אשר הוא חפץ ביקרו ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו. ואמר לב המלך ולא דבר על שאר האנשים, והרי כל הלבבות ביד ה', מפני שאעפ"י שחושב מחשבות ובידו (של המלך) יכולת לעשות לפי הנראה לעינים, אך האמת אין כח בידו להרע ולא להיטיב כי אם לפי דבר אלוקים חיים.

וזה מה שאמר על ה'רשות', נראין כאוהבין - כי רק נראה הדבר שהם האוהבים, אך באמת אין זה תלוי בידיהם כלל, אלא הקב"ה זימן אותם להביא לאותו איש הנאה, וכן אין עומדים לאדם בשעת דחקו, שאם מן השמים נגזר עליו דוחק וצער - לא יוכלו כל אנשי השלטון לעמוד לימינו לעזור לו ולהושיעו אם מן השמים נגזר להיפך ח"ו, וממילא, אין שום טעם ותועלת 'להתקרב אל הרשות', שבין כך ובין כך אינה יכולה לעשות כלום מעצמה.

על כן יאמר - כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד

בפרשתן (כא יד-טז), 'על כן יאמר בספר מלחמות ה' את וְהָבָה בְּסוּפָהּ ואת הנחלים ארנון' וברש"י ביאר, שכשם שמספרים בנסי ים סוף, כך יש לספר בנסי נחלי ארנון, כי נסים גדולים המה. וכך היה מעשה, בנ"י היו צריכים לעבור את נחל ארנון, ומשני צידי הנחל היו הרים גדולים, בצד אחד היו מערות בתוך ההר ובצד השני היו בליטות יוצאות מההר, והאמוריים הטמינו עצמם במערות כדי להשליך חיצים ואבני

ואומר האברך, הנה את הדירה כבר לא נראה לי שאקנה ממנו, כי לפי מצבו הרפואי יארך זמן עד שיכנס 'לענינים', אבל מן השמים גלגלו אותי ואת בני ביתי כדי שנגיע אליו ברגע הנחוץ להצילו ממוות לחיים (כי הוא דר בגפו ואיש לא היה יודע מה שאירע). למען נדע, כי הקב"ה 'מגלגל' ומסבב את העולם להביא את הדברים לפי הכוונה העליונה...

באר הפרשה - פרשת הקת

אלא לטובה, אינה אלא נראית כרעה ובאמת היא כל ה'עסק' בצרה אחת גדולה, שבו לאחריהם ומצרים הכנה לטובה. וזה הדמיון לניסי ים סוף, שגם שם היה מתקרבים לעומתם והשיגו אותם חונים על הים כשאיין

ד. זה עתה, ביום שני פרשת קרח תשפ"ה, אירע 'תאונה' (עקסידענט) בעי"ת ביתר עילית יצ"ו ב'כיכר העיר' (ברח' בנין דוד), רכב הפיל ארצה יהודי כבן שישים, והנה בשעת מעשה הוגדר הפצוע כ'פצוע קל', וגם כשבדקוהו מיד לאחר התאונה בבית החולים היה נראה שהכל בסדר, ולא נגרם לו כל נזק. אמנם לאחר כמה שעות נכנס אליו רופא ובשר לו כי בסי. טי. שנערך לו התגלה 'גידול' בצווארו שלחץ על עמוד השדרה, באופן חמור ומסוכן, וכה אמר הרופא אילו היית בא הנה בעוד תקופה קצרה כבר היית ח"ו משותק, ולאחר עוד תקופה קצרה כבר לא היית בין החיים, ורק בזכות התאונה הגעת הנה וערכנו לך את כל הבדיקות המקיפות, והראה לנו הקב"ה את הנעשה בגופך כדי להצילך. בס"ד טיפלו בו מיד, גם עבר ניתוח ובס"ד הוציאו את כל ה... ועתה הוא בריא לחלוטין בעזהש"ת, שש האיש ושמו עד מאד, והתקשר אל הנהג שנבהל בתחילה מדוע הוא פונה אליו ומה רצונו ממנו, והחל להתנצל בסיבות שונות.. ואכן, ארך לנהג זמן כדי להבין שהאיש מתכוון באמת להודות לו, ולא נחה דעתו עד שעלה לביתו עם מתנות גדולות על שהציל לו את חייו, כי בזכות התאונה ניצל מפני שיתוק ל"ע ואף גרוע מכך... הרי לך כמה 'רעה גדולה' היתה אותה 'תאונה'...

עוד נביא מעשה שסיפר הגה"צ אב"ד סאנטוב שליט"א מלייעקוואד (בעל 'נועם שיח') מעשה ששמע איש מפי איש על הרב רבי שמואל דוד פריעד זצ"ל שהיה תלמידו של הרה"ק ה'עצי חיים' מסיגעט זי"ע, ושנים לאחמ"כ נסע לאנטווערפן. בהיותו באנטווערפן עבד רבי שמואל דוד לצורך פרנסתו במסעדה, ועם הזמן קנה את המסעדה והצליח מאד, עד שהפך את המסעדה להיות הגדולה ביותר בעיר, הן יהודים והן להבדיל נכריים באו לסעוד ליבם. שני מטבחים היו שם אחד למאכלי חלב ואחד למאכלי בשר, אמנם 'חדר האוכל' היה רק אחד, ומאחר שהנכריים אכלו שם בשר וחלב יחד, לכן תיקן רש"ד 'תקנה' לצורך שמירת הכשרות - שכל מאכל שיצא מהמטבח אינו חוזר שם לעולמים, יהיה מה שיהיה, וכגון, שבכל יום הוציאו בבוקר כמות של לחם, ולא הוחזר מזה מאומה גם אם נשאר בסוף היום והיה בזה משום הפסד מרובה. כך הוה שנים רבות.

פ"א בערב שבת נכנסה נוי"ב למטבח של הבשר, ולנגד עינה נגלה לחם מרוח בחמאה... נבהלה עד מאד, וחשבה לעצמה מי יודע מה היה כאן, איך נכנס מאכל חלב למטבח הבשר, ופנתה לבעלה, וכה אמרה לו, הרי עשרות יהודים סומכים עליך... וראה כי כך עלתה בידינו, חלילה הם מסוכנים להכשל במאכלות... תיכף ומיד החליט שהוא סוגר את העסק, מכר את המסעדה, ואכן קיבל בעדה הון רב בימים ההם.

ברחוב נודע כי עתה יש בידי רש"ד סכום עתק, היה שם יהודי איש עסקים שעבד בבורסת היהלומים, וניגש לרבי שמואל דוד, הזדמנות יש בידך, כדאי לך להשקיע את הממון ביהלומים, ברשותי כמה יהלומים יקרים מאד, קנה אותם ממני, ותתעשר בהון רב עד מאד. רש"ד הסכים, קנה היהלומים תמורת כל הממון אשר ברשותו, אבל לא ידע שאותו איש הינו גנב ונוכל, וכל היהלומים היו מזוייפים.

אחר שבועיים ניגש רש"ד לסוחר גדול של יהלומים והראה לו את היהלומים כדי למכור לו מהם, הלה בדק ואמר לו, הנני מצטער בצערך, מתאבל באבלך, אבל... עלי להודיעך שהכל מזוייף כאן, אין כאן יהלומים ואין כאן כל שוויות וערך. רש"ד עמד משתומם ולא ידע את נפשו - אחרי שנים רבות של עבודה במסעדה ואסיפת הון רב, ועתה הכניס את הכל בעסק ביש, והוא נהפך ברגע אחד מיהודי נכבד ועשיר לעני ואביון. מכיוון שבזמן הקרוב לא היה לו לתת לחם לפי הטף, לכן מחוסר ברירה החליט להעתיק את מגוריו לארה"ב, שם חישב לעבוד קשה בעד ככר לחם, לשלוח משם מעות לפי הטף, למעשה, אפילו כסף לכרטיס נסיעה לא היה לו, ולוה לשם כך מעות, ונסע לארה"ב בימים ההם (שנות תר"פ).

בהגיעו שם עבד כשוחט (כי בזה לא הוצרכו לעבוד בשבת), עבודה קשה ומפרכת משעה ארבע לפנות הבוקר עד עשר בלילה, עם הזמן נתקבצו בידו מעות ושילם את החוב על הנסיעה וגם שלח מהמעות למשפחתו כדי שיקנו גם הם טיקעטס ויבואו לדור עמו בארה"ב, כל זה היה בטרם שפרצה המלחמה השנייה, זמן קצר לאחמ"כ נכנסו לשם הרשעים והרגו את מרבית היהודים ובכללם את היהודי שקנה ממנו את המסעדה...

והנה, אותו נוכל שמכר לו יהלומים מזוייפים היה חמש שנים באושוויץ ולבסוף הגיע לארה"ב, ולרש"ד נודע שהוא מגיע לארה"ב, מיהר רש"ד ליסע לנמל, המתין לו, וכשירד האיש מהספינה קיבל אותו רש"ד ב'ברוך הבא'

להם שום אפשרות לילך ימין ושמאל, ולבסוף נתגלה, כי מאת ה' היתה זאת להטביע את מצרים בים, ולעשות להם ניסים ונפלאות עצומים בקריעת הים.

בא וראה עד כמה מתרומם המאמין שכל מאי דעביד רחמנא למב עביד, שהנה נאמר בהפטרות דפרשתן (שופטים יא א-ג) 'ויפתח הגלעדי היה גיבור חיל וגו', ויגרשו את יפתח ויאמרו לו לא תנחל בבית אבינו כי בן אשה אחרת אתה, ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים, וצ"ב, מדוע ברח יפתח, הרי לא רצו אחיו כלל להרגו, ומרוצים היו שישב עמם, אלא שלא רצו לתת לו חלק ונחלה מירושת אביהם, ואם עזבם משום רוגז, היה יכול להלך בנחת ולא היה צריך לברוח, ועוד קשה הרי העיד הכתוב שהוא היה גיבור חיל, א"כ מדוע לא נטל מהם את הנחלה בכוח גבורתו.

ומבאר הרה"ק מוואלברו' זי"ע (עבודת יששכר בפרשתן) באופן נורא, כי אכן היה בכוח גבורתו של יפתח

להוציא מהם את הנחלה, אלא שכבש את יצרו וקיבל על עצמו מידת הסבלנות, לעשות עצמו כ'נרדף' תחתיהם, וסבל חרפתו - בידעו שזה העסק השווה ביותר בעולם. אך מכיוון שלא האמין בעצמו, בידעו שהיצר אורב לאדם בכל עת מצוא, וחשש שאם ישב יחד עם האחים יבוא היצר באחד הימים ויפתנו להוציא מהם הנחלה, על כן ברח מהם כבורח מן השונא הבא עליו להרגו, וזהו 'וישב בארץ טוב', ישיבה לשון עכבה (מגילה כא.) שעייב עצמו בידעיה ברורה כי כל מאי דעביד רחמנא למב עביד, והכל 'טוב' הוא'. וכ"כ הרגיל עצמו בזה, עד ש'ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים', שהתלקטו סביבו אנשים רבים אשר שפכו לבם לפניו על כל צרותיהם ותלאותיהם... והוא הבנים בלבם תבונה ודעת להבין ולהשכיל שכל הצרות הם לטובתו של אדם, ועי"ז הוציאם מכל צרותיהם עד שנהיו ריקים מכל צרותיהם, ונפקחו עיניהם לראות כי הכל 'ארץ טוב', ובשכר כל זה נעשה לבסוף 'ראש וקצין' על כל עם בני ישראל, בזכות הסבלנות - שקיבל באהבה באמונה תמימה בצור כל עולמים.

והארת פנים, הכניסו לביתו, וגם דאג לו לעבודה כדי שיוכל להתפרנס, לאחמ"כ סידר לו דירה לגור בה, הלווה לו מעות והעמידו על רגליו. והנה, יהודי זה לא היה יכול להבין, ושאל את רש"ד, מה פשר כל מה שאתה עושה עבורי, וכי הנך משלם לי טובה תחת רעה, אמר לו רש"ד, אילולי מה שעשית לי לא הייתי היום בין החיים, אני חייב לך הכרת הטוב על כל מה שעשיתי עמדי, אילו היית נותן לי יהלומים אמיתיים הייתי נשאר סוחר גדול באנטווערפן והייתי שם בתחילת המלחמה, והיה גורלי כגורל כל בני העיר, ורק בזכותך אני וכל בני משפחתי חיים וקיימים. צא ולמד כוחה של הכרת הטוב וכוחה של אמונה פשוטה, שיוכל האדם להגיע על ידיהם למדרגות רמות ונשגבות.

הנה כתיב ב'הפטרות' דפרשתן (שופטים יא ה-ח) 'ויהי כאשר נלחמו בני עמון עם ישראל וילכו זקני גלעד לקחת את יפתח מארץ טוב, ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין ונלחמה בבני עמון, ויאמר יפתח לזקני גלעד הלא אתם שנאתם אותי ותגרשוני מבית אבי ומדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם, ויאמרו זקני גלעד אל יפתח לכן עתה שבנו אליך והלכת עמנו ונלחמת בבני עמון והיית לנו לראש לכל יושבי גלעד', ולכאורה קשה מה תשובה ענו לו על טענתו כנגדם שאתם שנאתם אותי ותגרשוני וכו', וכן מהו שאמרו 'לכן'. ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה לכן, תקנ"ד) שכך אמרו לו, אמת שהייתה מחשבתנו להרע לך כשגרשנו אותך מבית אבינו, אך למעשה פעולה זו עצמה היתה לך לטובה, שעל ידי זה נתלקטו אליך אנשים ריקים והיית לכן חיל, ומחמת כן אנו מבקשים ממך לשוב ולהיות ראש על כל יושבי גלעד, והרי זה דומה למה שאמר יוסף לאחיו 'ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה' (בראשית נ כ), וזהו אומרים 'לכן שבנו אליך' שרק על ידי רעה זאת, נעשית מוכן להתמנות עלינו לראש. כי תכלית ההרעה היא לטובה - הבזיון וההשפלה מגבהת את האדם עד אין חקר.

ו. וכמו שביאר הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל (לב אליהו יתרו דף קכ) דברי חז"ל (ברכות נט.) 'לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב', ולכאורה צריך ביאור, אם זוהי מטרת הרעמים מדוע מביאם הקב"ה דווקא קודם ירידת הגשמים. אלא ביאור הדבר, כי פעמים עולה ברצון הבורא להוריד גשמים ושפע לעולם, אלא שאין העולם ראוי לכך, לכן יביא רעמים לעולם - לפשט עקמומיות שבלב - להכניע לבם אל הבורא יתב"ש, ובזה הם נעשים ראויים לברכה, ואז זוכים לגשמים.

ז. וכך כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמייה"ל שער התבונה פ"ח) לבאר היאך ניתן להגיע למדרגת 'שמחים ביסורים' שעליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', וז"ל, כי מדה זו באה לאדם מצד קדושת הנפש ומאמונתה

הרוצה בתשובה - מעלת השבים בתשובה יותר מצדיקים
גמורים
לאמר שאין לנו שמיך השנה במשה רבינו (וברמב"ן
כתב שהחטא אינו מפורש בקרא, ומוה נבין עד כמה אין הפנים אלא כי
אם דקה מן הדקה), מכל מקום לדין יאמר, ללמוד מכאן
ארחות חיים ליישר נתיבותינו בדרך התורה והמצווה".

הטהורה בה' שהוא משגיח על כל דרכיו, כמו שכתוב (איוב לד כא) 'כי עיניו על דרכי איש', ועושה הכל לטובתו. עכ"ל.
הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל נשא משלו, לאיש נבער מדעת (וכלשונו 'אין וילדער', פרא אחד), אשר מצא חן בעיני
המלך, וציווה המלך להכניסו לתוך בית האוצר אשר היה מלא בכסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות, ולתת בידו
שקים שיוכל למלא בהם כאוות נפשו במשך כל היום. ברם אותו כסיל לא ראה מימיו כסף וזהב ולא ידע בטיבם
והתרעם מאוד על הגזירה הנוראה אשר עליו ללא עוול בכפו - לסחוב משאות כבדות כאלו, ועל כן עשה
מלאכתו בעצלתיים, זעיר פה וזעיר שם, והכניס אל השק רק חתיכות קטנות ודקות. וכאשר לשמחתו פנה יום
יצא משם עם השקים ומאשר נטל עמו כשהוא מחרף ומגדף את שרי המלך, אך בד בבד מתנחם שהצליח
להתחכם ולהערים עליהם, שמאחר שלא השגיחו עליו לא עבד 'בפרך' כל היום ולא נטל אלא מעט. בהגיעו לביתו
סיפר לקרוביו את אשר קרהו, ו... כמובן שנהפך מחולו לאבל כשנתברר לו גודל ההפסד שהמיט לעצמו בבערותו.

מן הבאר

סיפר הגאון ר' מרדכי אלימלך וואזנער שליט"א כי פ"א ביזהו מאן דהו בבשוות נוראות והגדיל עשות
שהבזיון היה בסמוך לאביו הגדול בעל השבט הלוי זצ"ל, אמר לו אביו, אמרו חז"ל במדרש (ויק"ר טו ד) כיון
ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, א"ל משה, אל תתייראו, אלו לאומות העולם אבל אתם לאכול ולשתות
ולשמוח שנאמר (תהלים לב י) רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו. וקשה להולמו, וכי הנגעים
נאמרו לאומות העולם, ועוד, מהו אומרו 'אתם לאכול ולשתות ולשמוח'. וביאר השב"ל, כי הנכרי אשר
צריך לעבור זיכור אין לו ברירה אחרת רק לעשותו מנוגע, אבל בני ישראל יש בידם כח הבושה ואז שפיר
יש בידם 'לאכול ולשתות ולשמוח' כי הגיעו לידי הזיכור בנקל ע"י הבזיון.

כמו"כ לדידן, ההשפלות והבזיונות (וכל מיני יסורים) הם נחשבים עבורנו ככסף וזהב, כי מהם נתגדל ונתרבה עד אין
שיעור, וכדאי לנו למלא אוצרותינו מהם, וכל המרבה הרי זה משובח.

וז"ל הר"א דסלר, כן גם אנחנו כפראים הננו, אילו ידענו עד כמה עלינו להודות להשי"ת על כל עוצם הטובה
אשר ייטיב עמנו במה שנותן לנו את זה אשר אנו קוראים להם יסורים (כל יני יסורים למיניהם, בזיון, השפלה, חולי הגוף וכיו"ב)
ואשר אנו צועקים ובוכים אודותם כי אז היינו שמחים בהם והיינו מאושרים (מכתב מאלהו חנוכה ופורים עמ' צב).

עוד אמר הרב דסלר בשם מו"ר רבי צבי הירש ברוידא זצ"ל, אם יצוו לאדם שיעמוד ברחובה של עיר ויפשיט
את העוברים ושבים ממנעליהם ויחזור להלביש אותם, בוודאי ירגיש הלה השפלה נוראה ובזיון גדול. ומ"מ פוק חזי
את 'מוכרי המנעלים', אם תהיה חנותו מלאה קונים, וירבה למדוד את הנעלים על רגליהם מאות פעמים בשעה,
תגל נפשו וישמח בכל מיני שמחה, שמא תתמה ההשפלה והבזיון להיכן הלכו... אלא מפני שהוא מרויח בזה את
פרנסתו הרי הוא מאושר ושמח בכל פשיטת ולבישת מנעל. כיו"ב כשיבין האדם שהבזיון וההשפלה הבאים עליו
לרווחתו הם באים בוודאי יגיל וישמח בהם.

ח. חיזוק עצום למדו צדיקי הדורות מ'פרשה סתומה' זו, עד כמה מתעלה מי ששב בתשובה, וכמה מתקרב ביותר
אל הבורא ית"ש. וכה ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (ד"ה יען) הטעם שהכה משה את הסלע ולא דבר אליו,
מפני שנשא קל וחומר בעצמו, אם לאחר יציאת מצרים וקריעת ים סוף כשהיו ישראל ברום המעלה ציוה הקב"ה
להכות את הצור, הרי 'קל וחומר' שלאחר שנפלו ישראל בחטא העגל ובמרגלים, כבר אינם ראויים להתגלות גדולה
כזו, שיעשה להם נס שיצאו מים מן הסלע בדיבור גרידא. ובאמת, ק"ו זה מופרך מעיקרא, כי ההתחזקות הבאה
לאחר הנפילה חשובה לאין ערוך - להעלות את האדם למעלה מהמקום שעמד עליו בטרם נפילתו, ואף שבתחילה
היו ראויים למים רק ע"י הכאה על הצור, הרי מעתה ראויים הם שיעשה להם נס בדיבור.

בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה'. לכאורה קשה, והרי רש"י בעצמו הביא את טעמו של רבי משה הדרשן ש'פרה אדומה באה לכפר על חטא העגל'.

אלא ביאורו, שאכן היצר מרמה את האדם ומפתהו להתבונן במצוה הזאת ובטעם שיש בה, כלומר, שהיא באה לכפר על עוון העגל, כי בזכירת האדם את נפילותיו וכשלונותיו יתייאש לגמרי מלשוב אל צור מחצב נפשו. לזה אמרה תורה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר, החזק בכוחה של תשובה מבלי להרהר אחריה אם תועיל לך או לאו, ישבח האדם מכל עוונותיו ונפילותיו^א, ויאמין בכוחה שבוודאי תועיל לו ותהא מקובלת בכל זמן ועל כל חטא.

כי ארנון גבול - גדרים וסייגים בשמירת גבולי הקדושה

בפרשתן (כא זו), 'על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון', ובגמ' (ב"ב עה:) 'המושלים - אלו המושלים ביצרים, בואו חשבון - בואו

הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (דיבור הראשון בפרשתן) מבאר בענין מי מריבה^ב, שמשנה רבינו עשה חשבון לעצמו, היות אשר פגם בדיבורו על ידי שקרא לישראל גוי קדוש בשם 'מורים', מעתה אין כוח בדיבורו לפעול להוציא מים מסלע, ולכן לא דיבר אל הסלע, אלא הכהו, וזה היה כביכול הפגם - מה שלא האמין שבהרהר תשובה אפשר לו למחוק את כל ה'פגם', ועל זה הוכיחו הקב"ה 'היה לך להקדישני', להאמין בי שאני מקבל שבים, והרי תיכף ומיד אחר הפגם חזרת בתשובה בלב נשבר ונדכה ותשובתך נתקבלה, והיה לך להתחזק במידת החסד שבוודאי נתקן הפגם, ותוכל להמשיך בחינת מים במאמר פיך. והגם שאין לנו כלל דעה ובינה בענין נשגב זה, מכל מקום לימוד גדול יש כאן שאף מתוך שפל המצב עדיין הפתח פתוח - אם ישוב מיד יתקבל באהבה וחיבה לרחמים ולרצון לפני קונו'.

ביסוד זה פירשו צדיקים את דברי רש"י בריש הפרשה 'לפי שהשמן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצווה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב

וכבר פירשו מה דאיתא בגמ' (שבת לא.) 'שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו', וביאורו, כי רגל הכוונה על הילוכו של אדם, ואותו הגר רצה להתגייר בתנאי שיהא תמיד במצב של עליה - רגל אחת - רק עליות, וכתשובה לכך דחפו שמאי באמת הבנין, לרמז לו שכשם שאי אפשר לבנין בלא מדרגות העשויות הן לעליה הן לירידה וכך הוא שלמות הבנין, כך אי אפשר לאדם בלא עליות וירידות, ולא עוד אלא שמהירידות מתעלה האדם כאשר מתגבר עליהם לעבוד את השי"ת ומתחדש כנשר נעוריו.

נוראות איתא ב'שפת אמת' (תרל"ז ד"ה במדרש) לבאר מדוע ב'שירת הבאר' (האמורה בפרשתן) לא נזכר שמו של משה רבינו אלא רק 'אז ישיר ישראל' (כא זו), ואילו ב'שירת הים' כתיב 'אז ישיר משה ובני ישראל', כי בים סוף - קודם שחטאו ישראל בעגל היו שווים במעלתם עם משה והיה יכול לומר שירה עימם. אמנם שירה זו הייתה לאחר תיקון החטא ע"י ששבו בני ישראל בתשובה, לכן בשירה זו לא נזכר מרע"ה כי הם נעשו גבוהין ממנו, כענין 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד'. ישמע חכם ויוסף לקח לחזק את עצמו בכל עת ובכל שעה, שעל ידי נפילותיו הרי הוא מתעלה יותר ממי שלא חטא.

ט. עפ"י דעת הרמב"ם (שמונה פרקים סוף פ"ד) שעיקר החטא היה במה שאמר משה רבינו לישראל 'שמעו נא המורים', לפי שקרא לעם בני ישראל הקדושים בשם 'מורים' נחשב לו הדבר לחטא ופשע.

י. מסופר שפעם נכנס הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זי"ע (מובא גם על הרה"ק הר"ן מלעכאוויטש, שאמר לאברכים בשם הר"ב) לבית מדרשו וראה את החבריא יושבים מתוך שברון הלב, מחוסר אונים כנגד היצר הרע, אמר להם מקרא מלא דיבר הכתוב (תהילים קד ג) 'השם עבים רכובו' שכביכול הקב"ה שם מרכבתו - משרה שכינתו על אנשים עבים וגסים, אך בתנאי ש'מהלך על כנפי רוח', שהם מנסים להתרומם אליו כמי שיש להם כנפים.

יא. נוראות מצינו ב'אבות דרבי נתן' (פכ"ה מ"ג, וכע"ז גם בסנהדרין סח.) בעניין יום הסתלקותו של רבי אליעזר, שאמר לחכמים 'תמה אני על תלמידי הדור שמא יענשו מיתה לשמים, אמרו לו רבי מפני מה, אמר להם מפני שלא באו ושמשו אותי, ואח"כ אמר לרבי עקיבא 'שלך קשה מכולן' (ופירש רש"י בסנהדרין, 'מפני שלבך פתוח כאולם ואילו שמשתיי היית למד תורה הרבה'), נכנס רבי עקיבא וישב לפניו ואמר לו, רבי מעתה שנה לי, והנה זה וודאי, שאין לנו שמץ השגה להבין אפס קצהו מה'משא ומתן' שבין ר"א לר"ע, אך זאת נלמד מכאן - לפי דרגתנו, כמו שאמר רבי עקיבא

ונחשב חשבוננו של עולם², כתב הגה"ק רבי יונתן אייבשיץ זי"ע בספרו 'ערות דבש' (ח"א דרוש ה) בביאור הדמיון של מלחמת היצר למלחמת סיחון, שלא יאמר אדם מה כל כך נפקא מינה בגדר פלוני, הרי אינו אלא סיוג בעלמא, אלא יקח משל מ'חשבון' שהייתה עירו של מואב והיתה עומדת מעתה שנה לי, והגם ששמע 'בשורות איוב' כאלו על סופו מתוך טענה ותביעה, לא נשבר ופרץ בכי ובלילה... אלא התחזק לכל הפחות מעתה...

פעם נכנס אל הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע בחור שמחמת סיבות שונות שלחוהו מהשיבה, כראות הבחור שכלתה אליו הרעה בא לפני הרבי וקבל לפניו על שזרקוהו מהשיבה, והודה על האמת שכך וכך עשה, אך הוא מקבל על עצמו לתקן ולשפר את מעשיו מכאן ולהבא. כשמוע הרה"ק את דבריו קרא ל'משגיח', ושאלו מדוע זרקו בחור פלוני מהשיבה, הצטדק המשגיח שאי אפשר להחזיקו בשיבה מפני מעשיו הרעים. נענה הרבי וסיפר לו, שהבחור היה אצלו והבטיח לתקן אורחותיו, ומכאן ואילך ילך אך ורק בדרך הישרה, אולם המשגיח עמד בשלו באמרו, בחור זה כבר הבטיח אלף פעמים שיתקן מעשיו ואינו עומד בדיבורו... ויהי כאשר יצאו הדברים מפיו נסער הרה"ק ברוחו, ושאל בזעקה כשהוא מחזיק בזקנו הלבן שירד על פי מידותיו 'הנה נא זקנתי, ובמשך השנים הבטחתי יותר מאלף פעמים לבורא כל עולמים שאתקן מעשי ולא עמדתי בדבורי, ולדבריי אין לי עוד תקנה חס ושלום, חלילה לומר כן, אלא כל עוד שהנשמה באפו של יהודי יש בידו להתחרט על מה שעשה ולהתחיל דף חדש מעתה...'

מין הבאר

נפלאות כתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' (אות נד), ועיקר הלימוד מאפר פרה, דלאחר כל המעשים שנשרף ונכלה לגמרי עד שנעשה אפר, ואין הוה אמינא שיהיה עוד מזה משהו, דייקא מזה נעשה כל הענין שמטהר כל הטמאים, ואלפים מישראל שנטמאו יש להם טהרה על ידי האפר הזה, כמו כן יש לכל אחד מישראל לחזק את עצמו, ושלא לייאש עצמו - לחשוב את עצמו כ'אפר' שכבר אין בו כל תועלת ותקווה, אלא ידע ויבין שעדיין יש לו תקנה ותכלית טוב.

וכבר היה מעשה באיש נכבד מתושבי קרית צאנז (שבנתניה) שבערבי פסחים עמל קשה בצרכי ציבור, וכמוהו עמלה נז"ב בהכנת הבית, משהגיע זמן ליל הסדר אחר שובו לביתו מתפילת מעריב והלל הרגישו שניהם באפיסת הכוחות ממש, ובלית ברירה נכנסו למיטתם להניח ראשם למשך חצי שעה, במחשבה שכעבור מחצית השעה יקומו דשנים ורעננים לעריכת הסדר, לא כן רצה הקב"ה, ושניהם פקחו עיניהם מש'הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, ויחרדו שניהם על אשר אירע להם, בצר לו מיהר האיש לביהמ"ד ובטרם תפילת היום פנה אל הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע, וסיפר לו את כל אשר קרהו, ואמר בקול בוכים, רבי קדוש, רבי, מה עושים, לא כזית מצה ולא מרור, לא כורך ולא שולחן עורך, לא הלל ולא נרצה... אמר לו הרבי, מה עושים... הולכים להתפלל... (שכאמור, כבר הגיע זמן תפילת שחרית), ועל דרך זה לדידן, מה עושים לאחר שכבר עברו זמן זמנים טובא ומאומה לא עשיתי... מה עושים - מתחילים מעכשיו. יב. הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (בשלח ד"ה א"י ע"פ) מבאר במה שאמרו חז"ל (תמיד לב.) 'איזהו חכם הרואה את הנולד', שהכוונה היא שמתבונן ורואה את התכלית שלשמה נולד ומה חובתו בעולמו.

עפ"ז שמעתי לפרש בפסוק (תהילים קטו ה-ז) 'פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון, ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם', ולכאורה צ"ב מדוע לא אמר כיו"ב 'ראש להם ולא יתבוננו'... אלא כי 'ראש' שאינו מתבונן אינו בגדר ראש כלל, אין זה כי אם אבר בנוי מעצם ובשר אשר בין כתפיו שכן וממנו בולט עיניים, אזנים, פה וחוטם... אבל אינו נחשב ל'ראש'.

יג. ובכלל זה להיות לבו ער וחם באש קודש לכל דבר שבקדושה. סיפר הגה"ח רבי אליהו ראטה ז"ל, כי באחד מנדודיו של ה'אור החיים' הק' הגיע לעיירה שלא היו לו בה מכרים, מששאל אודות 'אכסניה' עבורו שלחוהו בני העיר לבית פלוני אשר תושביו אנשים פשוטים הם אלא שהם מצוינים בהכנסת אורחים, ויהי בהיותו באותו

לבל יפרצו בשום אופן^י, כי היצר אורב לאדם וכבר כתב המהר"ט (צפנת פענח כי תצא) לבאר מה ב'גדרים' בידעו כי משם תבוא נפילתו^{טו}. שנאמר (קהלת ז ב) 'אין צדיק אשר יעשה טוב

בית, הכיר ה'אור החיים' שקדושה מיוחדת שורה על בני הבית, ואפילו קורות הבית נסוכים בחן מיוחד (אף שלא היה בהם לא פאר ולא הדר). חשב ה'אור החיים' שמא צדיקים נסתרים לפניו, אך משתהה על קנקנם ראה שאין כאן לא 'צדיק' ולא 'נסתר', מכיוון שכן, גברה פליאתו 'קדושה' זו על שום מה היא, החל ה'אור החיים' לחקור אותם האם הם זהירים באחת ממצות התורה באופן מיוחד, או שמא נסיון גדול בא לידם ועמדו בו בגבורה, ולא העלה מאומה בידו.

עד ששמע מהם כ'מסיחים לפי תומם' עובדא הקשורה ב'הכנסת אורחים' שלהם, כי פעם אחת נזדמן לביתם אדם זקן וכבדוהו מאוד כפי הראוי, ומאז היה בא לביתם מזמן לזמן להיות 'אורחם', הלה היה נוהג בהם בכבוד ומעניק מתנות לכל המשפחה. באחת הפעמים, פנה הזקן ואמר להם, רואה אנכי שהנכם מקפידים לברך ברכת המזון בקול רם, לדעתי לא טוב הדבר אשר אתם עושים, שהרי הקב"ה 'עונה לחש' ולשם מה עליכם לזעוק ולצעוק את ברכותיכם, זאת ועוד, מי יודע אם אין האורחים מתביישים בראותם שאינם 'מחמירים' כמותכם, בני המשפחה נבוכו מתוכחתו, סברו וקיבלו. משראה הזקן שהם שומעים בקולו, הוציא מאמתחתו מתנות נוספות וחילק להם.

לאחר זמן מה הופיע הזקן, כדרכו מפקידה לפקידה, ואף הפעם הביא עמו מתנות. בליל שבת קודש כששבו מבית הכנסת והחלו לזמר 'שלום עליכם' בקול רם, גער בהם הזקן והזכיר להם את 'שיטתו' מפעם הקודמת, שהקב"ה שומע אף אם לא יזעקו בקול רעש גדול כל כך... והם שתקו וקיבלו את דבריו.

בפעם הבאה בא הזקן בערב פסח, וכששמח בעל הבית לקראתו והזמינו להיות אורחו התנה הזקן ואמר, אבוא לביתך בתנאי שאת 'ההגדה' יאמרו בהשקט ולא ברעש גדול, א"ל בעה"ב, לזה לא אסכים עד שאשאל את בני ביתי. נכנס ונמלך בדעתה, והיא השיבה לו, שתקתי כשעקר הלה 'ברכת המזון' מפיהם של ילדינו, מחלתי כשהשתיק את זמרת 'שלום עליכם' ממעוננו. אבל את הלילה הקדוש הזה לא אתן לו בשום אופן... ואעפ"י שאנחנו מהדרים אחר אורחים, מ"מ את הגבול הזה לא נעבור. מששמע הזקן את דבריה כעס וגער בהם - לחינם הענקתי לכם כל ה'מתנות' שנתתי לכם עד הלום, בראותי כעת שאינכם שומעים בקולי. נבהל האיש, כי היו אלו מתנות יקרות וכעת חשש שהזקן יבקשן בחזרה. אך היא אמרה לבעלה, מהר קח את כל מתנותיו והחזירם לו בטרם יתקדש החג. אין לי כל חפץ בהן, כשם שאין לי חפץ בו ובתוכחתו הפסולה. נענה ה'אור החיים' ואמר בהתרגשות, עתה ידעתי מהי ה'קדושה' החופפת עליכם ועל ביתכם, כי היה זה הס"מ שביקש לצנן את האמבטי... ולעקור את התמימות מביתכם... ובזכות בריחתם ממנו זכו לקדושה עצומה כזאת.

יד. הקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, דהנה אמרו חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות', ואם כן, מה טענה יש על זה שנפל ברשת החטא, הרי הרוח שטות הפילתו לחטא, וכמו שלא שייך לגעור במי שנפל לבור מאחר שבאה רוח והפילתו פנימה. והשיב הגר"ח, דאדרבה, משם נלמד, כמו שלא יעמוד אדם קרוב לבור עמוק מאה אמה - מחשש שמא תבוא רוח עזה ותשליכהו הבורה, אלא יתרחק מעיקרא ממקום הבור הרחק הרחק, כיוצא בו ממש לענין עבירה, על האדם להעמיד עצמו ממרחק מרחקים - שאפילו אם תגיענו רוח שטות לא יפול בבור עמוק כל כך...

טו. ובכלל שמירת הגדרים שישמור מסורת אבותיו ובכלל זה בשמירת הלבושים כל חד וחד בדיליה (ה'לבושים' הנם רק משל לכל ה'הלוך ילך' של האדם). וכן רמזו בפרשתן דכתיב (כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב' וגו', ופירש רש"י, זה עמלק וכו', ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען - כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונו כנען, אמרו נתפלל סתם שנאמר (פסוק ב) 'אם נתון נתן את העם הזה בידך'. והקשה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בליקוטי הרי"ם בפרשתן) מדוע לא שינו גם את לבושם ללבוש כנען, שאז יהיו נראים לגמרי ככנענים (הן בדיבורם הן בלבושם) והיו בני"י מתפללים שינתנו הכנענים בידם, ולא היתה תפילתם מתקבלת - שהרי אינם כנעניים, מדוע נשארו במלבושיהם - מלבושי עמלק, שבזה גרמו לישראל להסתפק בטיבם ובמוצאם. ומבאר, שאם היו משנים גם את מלבושם הרי אז אכן היו נהפכים להיות כנעניים ממש, משום שמהות האדם וטבעו נגרר אחר לבושו ודיבורו, והיתה מתקבלת תפילת ישראל שיתן את הכנענים בידם, על כן לבשו מלבושי עמלק בכדי שישארו עמלקים, ורק רימו אותם בדברם לשון כנענים. וממוצא הדברים אתה למד על האדם שמדמה אורחותיו שלא כדת יהודית שכל מהותו משתנית לרעה.

באר הפרשה - פרשת חקת

ואין צמיד פתיל עליו טמא הוא, וז"ל, יש לפרש בפסוק זה מה שרמזנו בפסוק 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך' (דברים טו יח) שהן המה השערים אשר פתח הבורא ית' בגוף האדם, עינים ואזנים וחוטם ופה וכו', למנות לכל שער שופט שישפוט בצדק אימתי יפתח זה השער ואימתי יסתום, דהיינו עינים יפתח אותם להסתכל בתורה ובמצוות ובגדולת השי"ת, ובבוא לנגד עיניו דבר איסור אזי מהרה קל חיש יעצום עיניו וכדומה בכל השערים וכו'. זה שרמז הכתוב וכל בלי פתוח ר"ל הכלים שפתחם הבורא יתברך בגוף האדם אשר אין צמיד פתיל עליו שאין מחובר עליו צמידת הכיסוי לסוגרו ולסותמו בעת המצטרך ועושה הכל בלי שיעור מוגבל עם הכלים הנ"ל טמא הוא כי יבוא ח"ו לכל עבירות שבתורה השי"ת יצילנו, עכ"ל.

ולא יחטא, כי 'צדיק' פירושו זה ההולך בשורת הדין ומקיים את כל מצוות התורה, לא פחות ולא יותר, ואיש זה לא שייך בו אשר יעשה טוב ולא יחטא, כי מאחר שלא הלך לפני משורת הדין להוסיף גדרים וסייגים על מה שחייבתו תורה, א"א שלא יבשל"ט. ולכן צריך להיות 'חסיד' ולעשות לפני משורת הדין בהוספת סייגים, ובוה יזכה לשמירה עליונה שלא יחטא.

והוסיף לומר, 'נראה לי שהוא מה שהיה מתפלל דוד ע"ה לשמור נפשו מן החטא, ואל תאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג:), לפי שכבר הוא נתנהג בחסידות מרובה ובמשמרת מעולה, וזהו שאמר (תהילים פו, ב) שמרה נפשי כי חסיד אני'.

ובך כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע ב'אגרא דכלה' על האמור בפרשתן (יש טו) 'וכל בלי פתוח אשר

שמעתי בשם חכם אחד ששאל פעם את אחד ממכריו, מדוע שינה מארחות אבותיו (בעיני גדי חסידות במלבוש וכי"ב), ענהו האיש, שבמהותו הוא רחוק מלהיות 'ירא שמים', ומידת ה'אמת' שבו איננה נותנת לו לחיות תוך כדי 'סתירה' בין תוכי (פנימיותו) לברו (חיצוניותו), אמר לו החכם, בשלמא, אם היו אומרים בגמרא ברו כתוכו - כלומר שיש לדמות את החיצוניות לפנימיות, היה איזה צדק בדברך, שהרי ב'תוכו' חסרה לך היראה ולכן אף 'ברו' היא החיצוניות אין לה להראות 'מעלה' יותר מה'תוכו', אבל מכיוון שאמרו תוכו כברו נמצינו למדים, שאדרבה, זוהי הדרך ישכון בה אור, תחילה יעמיד האדם את 'ברו' בצורה הראויה (כמנהג אבות), ולאחמ"כ יתייגע להתאים את ה'תוכו' שגם יהיה באופן הראוי.

טז. פעם נסע הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל ברכבו של מאן דהו, שלא היה משומרי תורה ומצוות, על אם הדרך נענה הלה ואמר - הרבנים האלו אינם נותנים לחיות... על כל דבר וענין הם אומרים לנו - זה איסור גמור וזה איסור חמור, מזה יש להתרחק ומזה יש להתנזר... ולא ענהו הגרשז"א מאומה, אלא שבהגיעם לרמזור (רע"ד ליי"ט) ועמד הרכב מלכת כי היה בפניהם אור אדום, נענה הגרשז"א ואמר לו הממונים על הדרכים האלו אינם נותנים לחיות... כאן אסור ליסע כלל... וכאן מותר רק בכל עת שהאור מורה על 'רוק' אך ב'אדום' איסור חמור ליסע וכו'... נענה אליו הנהג, יסלח נא כבוד הרב, האם הרב יודע אלו סכנות עצומות יש במקום הזה, אם לא האור האדום הלז, היו כאן הרוגים ופצועים דבר יום ביומו... עתה אמר לו הגרשז"א הרי תשובתך בצידך, אם הרבנים לא יגזרו כל מיני גדרים וסייגים - יהיו כאן בכל עת ובכל שעה הרוגים ופצועים ברוחניות - שיבואו לעבור על איסורים מן התורה ממש, אך כעת שהרבנים עוצרים את האדם הרחק הרחק ממקום הסכנה, ירווח לכולנו.

יז. באמת אמרו, אם בשנים עברו היתה הכוונה ב'שמירת עיניים' למי שנמצא מחוץ לביתו, וכגון המהלך בדרך, הרי בימינו אנו נתחדש חובת שמירת העיניים גם בבית פנימה, והכוונה היא כלפי אותם 'כלים' משחיתים, אשר ממש ניתן לקרוא עליהם את לשון הכתוב וכל בלי פתוח וכו' 'טמא הוא'... וכלשונו של האגרא דכלה ועושה הכל בלי שיעור מוגבל עם הכלים...

גם המליצו עליהם מה שנאמר עוד בפרשתן (כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי', וכידוע שהכנעני מלך ערד היינו עמלק (כמובא ברש"י), ורומז בזה, שכאשר 'עמלק' - הוא היצר הרע שומע כי בא ישראל דרך ה'אתרים' (והכוונה פשוטה...) מיד וישב ממנו שבי, כי לדאבון לב רבים חללים הפילה ועצומים כל חלליה, אין ספור נפשות ישראל נשבו ברשת היצר הרע על ידי אותם 'כלים', ושומר נפשו ונפשות בני ביתו ירחק מהם עד הקצה האחרון.

לשוב לעולם הזה ליום אחד או לשעה אחת, שאין כל ספק שהיה משתדל בכל כוחו לעסוק בתורה ומעשים טובים, ולא היה מאבד אפילו רגע אחד לבטלה, וזהו שאמרו אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו - שחושב שהוא כבר מת ועבר מן העולם, ונתנו לו רשות פעם אחת לבא ולתקן את נפשו^י, שאם יתבונן בדבר פשיטא שינצל את זמנו בלימוד התורה ולא יאבדו בהבל וריק, כי אם לא עכשיו אימתי².

ואת חוקת התורה - עצות להתמדת התורה ועניי הילולא דה'אור החיים' הק'

בפרשתן (יש יד), 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' ית, ודרשו חז"ל (ברכות סג: ועוד) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם, וביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע, כי באו חז"ל הק' לתת לנו את הדרך שעל ידה נתחזק בלימוד התורה, שהנה פשיטא שאם היו נותנים לאדם שכבר נסתלק מן העולם -

יח. כה דייק בספר 'הר צבי', שבעניין מיתת האדם נאמר 'אדם כי ימות באהל', שהוא לשון דירת עראי, כי כל חי האדם בהאי עלמא אינו אלא כגר ואורח בארץ המתגורר ב'אהל', לעומת זאת כתיב (קהלת יב ה) 'כי הולך האדם אל בית עולמו', ללמדך שעיקר 'עולמו' ומקומו של האדם הוא בעולם העליון, וממילא עיקר ה'השקעה' צריכה להיות בדירת קבע שלו ולא בדירת עראי...

יט. באחד הימים אחרי תפילת שחרית סיפר הגה"צ רבי שמואל לוריא ראב"ד צפת"ו זי"ע, מעשה באיש יהודי מדרי העיר צפת"ו שהגיע זמנו ועתו לעלות השמימה, בבואו שמה הועמד לדין לפני בי"ד שלמעלה, הללו בדקו את 'מצבו' בתורה ומצוות וכו', וראו שפחות או יותר המצב טוב, אלא שיש לו כמה פגמים קטנים ובלית ברירה מוכרחים להשיב את נשמתו למטה, להוולד מחדש, ובגלגול זה יתקן את עניינו ודרכיו - מה שחסר לו לשלמות נפשו ונשמתו. בכתה הנשמה, הנה עתה יודעת אנכי מה עלי לתקן, אבל מה יעלה בגורלי כאשר ארד למטה כתינוק שנולד ולא אדע מה עלי לתקן, שמא תקנתי קלקלתי... שמעו בי"ד את טענותיה והובטח לה שבבואה לעולם הזה, ידוע תדע ותזכור מה עליה לתקן, המשיכה הנשמה לטעון, בגלגול הקודם גדלתי בבית של יראים ושלימים, ומי יודע באיזה בית אוולד... איזה חינוך אקבל... הובטח לה שתוולד באותו בית שממנה באה כעת. שוב בכתה הנשמה, עתה באתי אחרי שנים רבות של עסק התורה וקיום המצוות, מתוך יגיעה של שנים רבות לכל דבר שבקדושה, אכן חסרתי כמה מעלות טובות, אבל באופן כללי סגלתי לעצמי תורה ומצוות, ואילו עתה כאשר ארד שוב לעולם אוולד ערום מהתורה ערום מהמצווה... ואצטרך לקנות הכל מחדש, גם זאת הובטח לה, שתוולד באותו גיל שהיא באה משם, ולא כתינוק שנולד... החלו כל הסובבים לשחוק, כי לא שמעו על זקן שנפטר בצפת, וגם לא שמעו על תינוק שנולד בימים האלו בצפת, ועל הכל המה תמהו, כי לא נשמע כדבר הזה שנולד בריה חדשה בגיל מבוגר באותו בית שהיה חי עד כמה ימים לפני לידתו...

הצביע רבי שמואל על אחד השומעים ואמרים הנה ממך דברתי, ואח"כ הצביע על רעהו - ממך דברתי וכן על כל הסובבים... והייתה כוונתו לומר, הנה כלילה השבתם את נשמתכם לנאמן בפקדונו זה בורא העולם, ובמשך הלילה החליט הקב"ה להשיב לכם הנשמה לאותו בית ולאותו גיל ולאותו מצב בו הייתם עד שהשבתם לו הנשמה בשכבכם לישון, אין לכם אלא, לתפוס עצמכם, ולהבין כי ירדתם מחדש לעולם הזה בקומכם בבוקר, ומעתה כאפט'ס אריין (חטוף) תורה ומצוות חוקים ומשפטים.

כ. ואילו הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח עה"ת) ביאר בדרך משל, לאחד שהחזיק לפרנסתו חנות, ונהרו אליו קונים הרבה מעירו וגם מהעיירות הסמוכות, ולגודל טרדותיו יומם ולילה ממש לא היה לו פנאי אפילו ללכת לבית הכנסת להתפלל בציבור, וכ"ש שלא קבע עיתים לתורה. עברו שנים על גבי שנים, והחל להזדקן, שערותיו הפכו ללבן, והרגיש בעצמו כי הנה קרב הימים בו עתיד ליתן דין וחשבון לפני אדון כל... וגמר בדעתו כי מוכרח הוא להכין 'צידה לדרך'... ומני היום והלאה ילך להתפלל שחרית במניין, ואח"כ ישב וילמד שם לכל הפחות שתי שעות, ורק אז יסור לבית מסחרו.

והנה ביום הראשון, כאשר הגיע 'מאוחר', שאלה אותו ב"ב 'מאין באת'... מדוע אחרו פעמי רגליך, והלא קונים הרבה כבר היו כאן כשהם אצים לדרכם, ולא רצה לספר לה, על כן השיב לה שהיה לו איזה עיכוב... ויהי למחרת שוב התעכב בבית הכנסת כמה שעות, והלכה לראות מה מעשיו, וכשראתה אותו יושב ולומד נבהלה והחלה לזעוק וכי יצאת מדעתך... החנות מלאה קונים והוא יושב לו ולומד... והרי בכך הינך גורם שילכו הקונים אל ה'מתחרים' ותתמוטט לגמרי מקור פרנסתו.

והנה כתיב בריש פרשתן (יט ב) 'זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמור דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה וגו', וכתב רבינו ה'רוקח', הוקשה חוקת התורה לפרה אדומה, מה פרה אדומה מטהרת אף התורה מטהרת לומדיה לשמה. וכן כתב השל"ה הק' זי"ע (תוכחת מוסר ד"ה נוגע במת) וז"ל, אף בזמן שאין אפר פרה, יוכל אדם לטהר את עצמו כשדבק בהתמדת התורה^{כא}, ולומד ומלמד על מנת לשמור ולעשות ולקיים.

השיב לה בנחת, אילו הייתי עומד בחנות ומשרת את הלקוחות הגודשים אותה ופתאום היה מגיע מלאך המוות ברצונו ל... וכי הייתי יכול לומר לו הנח לי עתה כי הנני עסוק כעת... וממילא דמי בנפשך כאילו הנני מת עכשיו ובעוד שעתיים אקום לתחייה ואבוא לנהל את העסק... וזהו מה שאמרו חז"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, כלומר שמניח את כל ה'עסקים' והטרדות למיניהם על ידי ש'ממית עצמו' ואומר לנפשו הריני מת ואין בידי 'לטפל' בכל ענייני העולם...

עוד נביא מה שכתב ה'חפץ חיים' (אהבת חסד פי"א בהג"ה) וז"ל, שמעתי בשם גאון אחד שאמר, שהאדם צריך לשער בנפשו שלושה דברים, א', שאין לו אלא יום אחד לחיות, גם שאין לו אלא פרק משניות אחד או דף גמרא אחד מה שהוא עוסק בו עתה, גם שהוא ישראל אחד שהקב"ה מצווהו על קיום התורה, ובו תלוי קיום העולם. שעי"ז שיחשוב שיש לו רק יום אחד לחיות יעשה כל מה שבכוחו בתשובה ובמעשים טובים ולא יניח הדבר עד למחר. גם ממה שיחשוב שאין לו אלא מעט ללמוד ממילא שוב לא יתעצל בזה, לאפוקי מהיצר שמרחיב הדבר בליבו ואומר לו כמה מוכרח עוד לעמול משך זמן רב עד שתגמור הסדר או המסכת ועי"ז הוא מרפה את ידו. גם ממה שיחשוב שעליו תלוי קיום העולם יזדרז ביותר לאפוקי מהיצר שמטעהו ואומר לו בודאי נמצא אנשים אחרים מקיימי התורה הראוי ויתקיים העולם בשבילם וכו'.

ולדעתי כל הרמוז בתורה הקדושה בפרשת קריאת שמע (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך', והיאך תעשה עד שתגיע לזה, 'והיו הדברים האלה' - היינו אותו מעט שהוא לומד עתה. 'אשר אנכי מצוך' - היינו שיחשוב בלבו שבעולם אין רק הקב"ה והוא. 'היום' - היינו שאין לו רק יום זה לבדו. 'על לבבך' - היינו השלושה דברים אלו יהיו לאדם על לבבו תמיד. עכ"ל.

וכה אמר ה'סטייפלער' זי"ע בדרך צחות, כי 'מיט צען געלעכטערעס' (עם עשר צחוקים ובדיחות) ניתן להגיע מירושלים לבני ברק... שהנה ירושלים ובני ברק רחוקים הם מאוד זה מזה, ואם יאמרו לאחד לך לך ברגלך מעיר אחת לחברתה - לא זו בלבד שסירב מחמת הקושי, אלא אפילו לא יעלה על קצה דעתו שיש בידי בשר ודם ללכת רגלי כברת ארץ רבה וארוכה כל כך. אמנם, לכשיחשוב הנה מהמקום בו הנני נמצא ועד לפרשת דרכים פלונית אין שום קושי ללכת אלא הרי זה ממש 'צחוק'... וההליכה מה'פרשת דרכים' ההיא עד לפרשת דרכים הבאה אף היא תחשב ל'בדיחה', וכך יתקדם מדרכו ממקום למקום עד שלבסוף עומדות היו רגליו בשערי ירושלים...

ולא היו דבריו בגדר 'שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד'... אלא דברי מוסר והדרכה להתמדה בלימוד התורה, כי פעמים שנדמה לאדם כיצד אוכל ללמוד כל ה'סדר' ברציפות, או כיצד אוכל ללמוד את שיעור ה'קביעת עיתים' שלי בלא להפסיק באמצע... וכנגד זה נסובו דברי ה'סטייפלער', כי הא מילתא דפשיטא שנקל לו לאדם ללמוד חמש רגעים בלי הפסק, ואין זה אלא כ'ווערטל' (בדיחה) בעלמא... ולאחר שעברו עליו אותם 'חמש דקות' גם כן לשחוק יחשב לימוד של עוד חמש רגעים, וככה ימשיך מ'שחוק' לשחוק, עד יעבור עליו כל הסדר בלא דברים בטלים.

וכשם שנאמרו הדברים לגבי שיעור 'זמן' לימוד התורה, כך הם שייכים לעניין איכות ועומק הלימוד, כי מצוי שיתייאש ה'בחור' מלכתחילה בראותו את התוס' המשתרע על שיעור 'חצי עמוד', ומיד 'מרים ידיים' ואומר נואש - אין ביכלתי להבין ולהשכיל את כל דברי התוס' על בורין, מהי עצתו, יתקדם משחוק לשחוק, וכלומר, הרי הבנת הקושיא הראשונה בלבדה - 'ואם תאמר' הראשון, אינו אלא דבר העולה בקל... ומשם להבין 'רק' את ה'ויש לומר' הראשון ג"כ אין בזה אלא כעין דבר של מה בכך... וכן כל כיוצא בזה לעניין בירורי כמה שיטות ראשונים בסוגיא, ישמע חכם ויוסף לקח גבי כל דבר שהוא מתקשה בו.

כא. הרה"ק בעל ערוגות הבושם זי"ע (להלן לא כא) כתב על דבריהם של חכמים אשר שנו בלשון המשנה (אבות ו א) על הלומד תורה לשמה שהתורה הקדושה 'מכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן' שהוא מלשון 'הכשרת

ובה הם דבריו כאש של רבינו ה'אור החיים' הקדוש זי"ע בספרו 'ראשון לציון' (משלי ב ז), שהתיקון המעולה ביותר הוא על ידי התורה שהיא כליבון באש, והא לך לשון קדשו (בקצרה), יש ג' עבירות באדם, כי יש עבירות אשר יעשה האדם ויספיק לו הטבילה, ויש על ידי הנעלה, ויש על ידי ליבון האש וכו', ויש דברים

שבולעים ביבש באור והם צריכין ליבון, ואלו הם וכו' והכועס, והמרחיק דברי רז"ל שלא להאמין בהם וכו', וכל זה חוטא באש וכו', כנגד אלו אלו צריך ללבן, והליבון הוא עסק התורה בתמידות ביגיעה שהיא אש, על ידי אש התורה תוציא בליעת האסור שנבלע בנוף האדם בעבירה, עכ"ל.

כלים' ברותחין ובליבון באש, כי התורה הקדושה לוקחת את האדם על כל זוהמת עוונותיו ופועל כפיו, ומכשירה אותו לגמרי, וכך יש בידו להיות צדיק וחסידי ישר ונאמן.

כב. אגב דאדכרינן שמיה קדישא של האור החיים הק' זי"ע נביא כאן מילין יקירין בסגולת הלימוד בספר האוה"ח הק' לרגל יומא דהילולא קדישא דיליה שיחול במוצש"ק ט"ו תמוז, וכנודע מאז ומקדם שהוא מועיל לכל הענינים, ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני רוחי, וכן יהי רצון שזכותו הגדולה תעמוד לכל בית ישראל להיושע בכל מילי דמיטב.

ברוח - כשהזכירו בפני הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע בחרו שהחל לרדת מדרך הישר ל"ע, היה מורה ללמוד עמו בספר ה'אור החיים' (כל קטע בספר הקדוש, ולא דווקא בענייני מוסר).

מי לנו גדול מהגאון רבי מאיר אריק צוק"ל שקבע בכל שבוע ללמוד את פירושו של ה'אור החיים' על הפרשה מרישא ועד גמירא, והעיד על עצמו שבפעם הראשונה שגמר ללמוד את דברי ה'אור החיים' מידי שבוע בשבוע הרגיש שנהפך ל'איש אחר' (הובא בהמאיר לעולם עמוד נג).

הרה"ק אדמוה"ז מטשורטקוב זי"ע אמר בשם אביו הרה"ק מרוזין זי"ע שכמו שבדורות הראשונים היה הזוה"ק מסוגל לטהרת הנשמה כן בזמן הזה מסוגל הלימוד בספר אור החיים לטהרת הנשמה, והוסיף מרן מטשורטקוב שמאז נעשה אצלו הדבר לחוק ולא יעבור ללמוד בכל שבוע את האור החיים שעל הפרשה. והיה ידוע בין החסידים שאת שיעורו בהאוה"ח היה לומד בליל שבת קודש טרם שניגש לערוך את שולחן הטהור, והחסידים ידעו כבר לשער אימתי יכנס לערוך את שולחן לפי אריכות האוה"ח על הפרשה.

אדמו"ר הרה"ק רבי מנחם נחום משטפינשט זי"ע אמר גם הוא בשם אביו הרה"ק מרוזין כי לימוד אוה"ח הוא מסוגל לנשמה כמו לימוד הזוה"ק, והוסיף כי בימינו מסוגל הלימוד באוה"ח להשפיע על הנפש הישראלית יותר מלימוד הזוה"ק. והסביר כי דברי הזוה"ק מעלה ומרים את האדם שזכה כבר לחלק הנשמה, וזה דרגה שאינה שכיחה בימינו רק אצל יחידי סגולה, אבל האוה"ח הק' מדבר ומשפיע גם על מי שיש בו רק בחי' רוח ונפש - דרגות שהם נמצאים אצל כל אחד מישראל גם היום (מובא בספרים רבים, גם בקובץ תפארת ישראל לב).

ב'בני' - סיפר הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל רבה של קוממיות, שבהלוותו של הגה"צ רבי דוד שפארבער מבראשוב זצ"ל בעל ה'אפרקסתא דעניא', התלווה אל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע, ובדרך הילוכו סיפר לרבי, שהמנוח לא היו לו רבות בשנים זרע של קיימא, ובצר לו פנה אל רבו הרה"ק ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע, ויורהו הרה"ק ללמוד איזה קטע מסויים בספה"ק אור החיים כסגולה לזרע של קיימא, ואכן במשך זמן קיים את אשר נצטוו עד שנושע, ובערוב ימיו נאבד מזכרונו איזה קטע ציווהו ה'אמרי יוסף' ללמוד, ואינו מצליח להיזכר. נענה הלב שמחה ואמר, באמת, כל קטע וקטע בספר קדוש זה מסוגל לבנים, מאחר של'אור החיים' בעצמו לא היו צאצאים, והכניס את כל כח המוליד שלו בספרו זה, על כן מסוגל הספר לפעול בנים עוסקים בתורה ובמצוות (וכע"ז איתא באמרי פנחס מהרה"ק מקאריץ זי"ע).

הגה"צ רבי הלל שלעזינגער זצ"ל ל"ע לא נתברך בפרי בטן זמן רב אחר נישואיו, והלך לדרוש ברופא גדול ומלומד ביותר. אמר לו הרופא, רבי יהודי, כאשר יצמחו עשבים על כף ידי יהיו לך ילדים, כאומר לו התייאש נא, וחבל על הכוחות שהינכם משקיעים בזה, כי תמו כל הסיכויים, רבי הלל לא התמהמה ושם פעמיו מיד אל ציונו של ה'אור החיים' הקדוש אשר בשיפולי הר הזיתים, ושם קיבל על עצמו בדמעות שליש ללמוד בכל שבוע מספרו הבהיר, וראה זה פלא - כעבור שנה חבק בין זרועותיו את בתו הבכורה, ולאחמ"כ נולדו לו עוד שתי בנות. וזכה להקים דור ישרים מבורך בחתנין רבנן, אחד מהם היה הגה"צ רבי משה האלברשטאם זצ"ל חבר הבד"ץ העדה החרדית בעיר הקודש, וכן הגאון הגדול ר' סנדר פריינד זצ"ל והגאון הגדול ר' משה נחום שפירא זצ"ל.

באר הפרשה - פרשת הקת

בהיות בתו הרבנית הלבדשטאם כבת תשע פשטה אז בעיה"ק ירושלים מחלת ה'דיפטעריא', מחלה זו רבים חללים הפילה, ובכיתתה עצמה הלכו אז לעולמם ג' מחברותיה, ויהי היום, ביקרה הילדה אצל הרופא מסיבת הצטננות, ובבדיקת הרופא הבחין בה סימני ה'דיפטעריא' ל"ע, וגמר בנפשו בלא אומר ודברים להכניסה כך - ללא שום הכנה, אל חדר הניתוח ע"מ לנתחה ולנסות להצילה מלהבה של מגיפה זו. באותו זמן רץ אביה ר' הלל לשיבתו של המהרי"ץ דושינסקיא זצוק"ל להזכירה לפניו לטובה ולברכה (והמהרי"ץ שהיה באמצע מסירת שיעור לתלמידים הפסיק השיעור ואמר תהלים עם תלמידיו - דבר אשר לא עשה מעולם, ורק כאן יצא מגדרו לגדול סכנת חייה ופיקוח נפשה). כן הבטיח ר' הלל שכשיעזור ה' ותקום ממיטת חוליה ותתהלך בחוץ שלא על משענתה, יביא את בתו להדליק נר בביהכ"ס של ה'אור החיים' הק' אשר ניצב ב'עיר העתיקה' (ענין זה של הדלקת הנר בביהכ"ס של ה'אור החיים' הק' היה ידוע בירושלים כסגולה נפלאה לכל הישועות), וכמו כן ידליק הוא בעצמו נר בכל עש"ק קודם כניסת השבת לטובת נשמת ה'אור החיים' הק'. ואכן, אחר הניתוח קמה הבת ושב להבריא ואתנה הראשון. פשיטא ואין צריך לומר שקיימו את ההבטחה הנ"ל.

זה עתה שמענו מאיש אשר הרופא ייאלץ לגמרי מללדת זש"ק בדרך הטבע, ולא ידע להשית עצות בנפשו, עד שקיבל על עצמו ביומא דהילולא רבה - ט"ו תמוז תשפ"ד, ללמוד בכל שבוע בספר אור החיים הק', וראה זה פלא, כעבור תשעה חדשים בניסן תשפ"ה נולד בנו למזל"ט.

מעשה נפלא קבלנו זה עתה מבעל המעשה, אשר עברו עליו כמה וכמה שנים מעת נישואיו והישועה מתמהמהת מלבוא, וככה נמשך הזמן בייסורי גוף ונפש שאין לתארם, עד שעלה אל רבו מגדולי האדמו"רים שליט"א ושפך לפניו שיחו בדמעות שליש, הרהר הרבי בדעתו כמה רגעים ואח"כ אמר לו בכהאי לישנא 'לך אל ציון האוה"ח הק' ותקבל על עצמך ללמוד אור החיים הק' על הפרשה חוק ולא יעבור, ואף היא תקבל על עצמה להדליק מדי יום נר ולתת פרוטה לצדקה לזכות נשמת האוה"ח ובזמן הזה תתפלל על הצרה', כמובן שעשה הלה ככל אשר נצטווה, ובחסדי ה', לאחר שעברו תשעה חדשים נולדה לו בתו במז"ט בסמיכות ליומא דהילולא קדישא אשתקד (שנת תשפ"ד).

ב'חיי' - ידוע מה שנכתב ב'אמרי פינחס' (שער התורה קל"ג) פעם אחת חלה בנו של הרב ז"ל, וקיבל על עצמו ללמוד בכל יום דף מ'אור החיים' בחומשים הגדולים דק' שקלאב.

וכה אמר הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין שהלימוד בספר אור החיים הק' הוא סגולה להנצל ממחלות זמנו (ומי יאמר שסגולה זו אינה נצרכת...)

מעשה שהיה בשנת תשע"ג, בראש ישיבה חשוב בארץ הקודש, שאיבד את ראייתו, משפנה אל חכמי הרפואה אמרו לו שמאור עיניו כבר לא ישוב אליו לעולמים, ביום ההילולא של האור החיים הקדוש, ביקש מתלמידיו שיעלוהו על הציון הקדוש, ואכן עשה את כל הדרך הקשה מאד (למי שחשכו עיניו) בהר הזיתים, עדי הגיעו לציון הקדוש, שם קיבל על עצמו ללמוד בכל יום ויום מהספר הקדוש, ויהי לאחר כמה ימים שב להיבדק בבית החולים, וראה זה פלא, הרופא ראה במוחו שהחלק שבמוח הממונה על הראיה חזר לפעול כראוי, וממילא כדאי לערוך לו ניתוח להחזיר ראייתו, וכך הוה - הלה רואה היום בעיניו... זהו סיפור אחד מני אלפי אלפים.

ו'במזוני' - כה היה מעשה שהייתי עד לו, שנסעו קבוצת אברכים על ציונו הקדוש ביום מן הימים, ושם דיברו אודות הסגולה לקבל ע"ע להגות בספרו הקדוש, שע"ז ניתן לפעול ישועות גדולות ונצורות עד אין חקר, למחרת היום התקשר אחד האברכים שהיה שם, וסיפר שהוא 'מוכר ספרים', ולאחרונה נשאר בידו מאות ספרים שלא מצא להם קונים ונגרם לו הפסד ממון רב, ובין הספרים היו גם מאתיים וחמישים ספרי 'אור החיים הקדוש', אתמול בלילה קיבל הלה על עצמו ללמוד בקביעות בספר הקדוש, והיום בבוקרו של יום פנה אליו סוחר ספרים שברצונו לקנותו ממנו ספרים רבים, וראשית דבר הוא נצרך לכמאתיים וחמישים ספרי אור החיים הקדוש הנ"ל.

גם ידוע לכל סגולת התפילה על ציונו הקדוש - מעשה שהיה לפני כשבועים וחמש שנה לערך, בבית משפחת גריינימאן בעי"ת ווילנא התקיימה אסיפת 'וועד הישיבות' בשנת תר"פ לערך, באסיפה זו נכחו גדולי עולם, ביניהם הגאונים הקדושים ה'חפץ חיים', רבי חיים עוזר וה'חזון איש' זכותם יג"ע, לפני עזבו את הבית נכנס ה'חפץ חיים' לחדר המטבח, ושם ישבה הנערה מרת ש. גריינימאן וביררה אורז עבור סעודת בני הבית, שאלה החפץ חיים כמה פעמים בוררים את האורז, ותען ותאמר י"ב פעמים' לא פחות ולא יותר, משתמה החפץ חיים על ריבוי הבדיקות, נענתה ואמרה שהיות והחזון איש (שהוא קרוב משפחתם) יסב לסעודתו כאן בבית - לכבודו בודקים את האורז י"ב פעמים, נתרגש החפץ חיים, ובירך את הנערה ג' ברכות - אריכות ימים, מתוך צלילות הדעת, ומתוך בריאות העיניים

ויהי"ר שבקרוב יקויים בנו 'וזרקתי עליכם מים טהורים גואל, ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ, חברים כל וטהרתם', ומלאה הארץ דעה את ה' בבוא לציון ישראל ונאמר אמן.

שלא תצטרך ל'בתי עינים' (משקפיים) עד יומה האחרון. (וכן הווה, היא חייתה בעיה"ת בני ברק, עד שהייתה כבת תשעים ושמונה שנה, מתוך 'בריות גופא ונהורא מעליא', בהגיע יומה חשה שלא בטוב נכנסה ל'בית החולים' ובטרם כל בדיקת רופא השיבה נשמתה ליוצרה). נערה זו יתומה הייתה, ומשהגיעה לפרקה, היה ה'חזון איש' בכבודו ובעצמו ה'שדכן' שלה, ונישאת להגאון ר' מרדכי שרגא פייבל איידלמאן זצ"ל, בתוך אלו השנים עלה ה'חזון איש' לארץ הקודש, ואף בני משפחת איידלמאן עלו לארץ ישראל ונתיישבו לדור בה, כעבור כששה עשר שנים מיום נישואיהם (תש"ד-ה) ועדיין לא זכו לזרע של קיימא, פנתה האשה לביתו של החזון איש, ונכנסה אליו יחד עם הרבנית של החזון איש, לבקש שיפעל עבורה פקידת ישועה ורחמים, החזון איש בירך אותם בזש"ק, אך הם עמדו על כך שהחזון איש 'יבטיח' ולא יסתפק בברכה גרידא. או אז שמט החזון איש את ראשו על השולחן בתוך ידיו, אחר כמה רגעים 'קם', נענה ואמר - אין בידי להבטיחכם, נזדעקה האשה בכאבה כי רב - הרי יתומה הייתי, ומרן הוא ה'שדכן' שלי, שומה עליו ליטול אותי על 'אחריותו'... חזר החזון איש להרכין ראשו, ושוב נענה משקם - מה אעשה ואין בידי להבטיחכם - נצרך עבור זה 'כוחו של גדול', על כן עצה אחת יש לי עבורכם, עלו נא לציונו של ה'אור החיים' הקדוש, ותיושעו בישועה שלימה, אמרה האשה כי היא מפחדת לעלות בימים האלו להר הזיתים' מאימת הישמעאלים (שהציקו באותה תקופה ליהודים), אמר להם החזון איש 'אין לי עצה אחרת...'.

בליל יומא דהילולא רבא - ליל ט"ו תמוז בשעה שתיים לפנות הבוקר עלתה יחד עם א' מבני משפחתה א"ח להגאון ר' ביינוש פינקל ראש ישיבת מיר זצ"ל, שם שפכו לבם כמים שיחוס הבורא עליהם בזכות האי בעל הילולא קדישא ה'אור החיים' הקד'... ואכן, בכ"ה ניסן שלאחריו נולד להם בן למזל"ט, בבית החולים 'שערי צדק', מרוב התרגשות כל עובדי בית החולים - כי בימים ההם עדיין לא היה מציאות כזו שיוולד בן ראשון אחר ט"ז שנה, נפל הילד מידי הרופאים, והיה כמה חדשים בסכנה, עד שנתרפא לאורך ימים ושנות חיים.

ישקו העדרים

עוד נביא גרגירים לרגל הילולא קדישא

סיפר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, כי פעם דרש ה'אור החיים' הק' לפני אנשי קהילתו ובדבריו הציע להם להיות מתלמידיו של רבי מאיר האומר (אבות ד' יב) 'הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה', ומעתה יעסקו בעסקיהם ובמסחר רק בשלושת ימים הראשונים מימות השבוע, ובשאר הימים יעסקו רק בתורה, והוסיף להבטיחם כי הוא ערב בדבר שפרנסתם שהורגלו בה לא תתמעט ולא יחושו כל מחסור.

ואכן, כל בני העיר יחדיו שמעו בקולו ועשו כדבריו, וממילא נשתנו למעליותא כל אורח חייהם. בתוך שבועות אחדים הורגלו גם אלו שעמדו עמם בקשרי מסחר ומלאכה, שאין להם עסק ודיבור עמם מליל שלישי בשבת ועד ראשון בשבת, ואכן, הברכה הייתה שורה במעשיהם ולא נחסר מאומה מקצבת פרנסתם אף שקיצרו הרבה בזמני עסקיהם.

כך נמשך הדבר כמה שנים, עד שיצא ה'אור החיים' הק' ממקומו ללכת לארץ ישראל, ופנה זיווה של מרוקו. מאז גבר יצרם אט אט, והחל מטיל ספקות באמונתם התמה שמיעוט עסק אינו מפחית מרווחיו, עד שנשתכחה מהם ה'קבלה טובה' שקיבלו על עצמם בעוד רבם בעירם, ושוב לנהל עסקיהם בכל ימי המעשה. אפס, הם סברו שבכך יכפילו את הכנסתם, אך למעשה גילו שאדרבה, לא נוספה פרוטה אחת לכיסם, ועם כל עמלם הגדול לא השיגו דבר. וראו עין בעין שצדקו דברי רבם ופרנסה הקצובה לאדם מן השמים אינה תלויה במשך עמלו (מסוד שיח חסידים).

ידועים דבריו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, יהודי שיש לו חנות לפרנסתו, והוא פותח בצידה פתח (נוסף) לחנותו לצד הרחוב הגדול, שע"ז יכירו עוברי דרכים בחנותו ויכנסו אליו לקוחות הרבה, הרי הוא פגום באמונה. כי מי פתי ויחשוב שפעולותיו יביאו לו ממון ודמים, ולא יבין שמחיתו וכלכלתו אך מאת ה' היתה זאת.

מאמר זה הביא הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שיעור חורש"י ראה תשמ"ב). ומציין שם לדברי ה'ספר חסידים' ולחיבת הקודש נעתיק את לשונו (סימן שט) '...יושב ועוסק בתורה, כאניות סוחר' כך הקב"ה מזמין לעוסקים יומם ולילה בתורה כל צרכיהם, כשם שהסוחר שהשעה משחקת לו מזמין לו הקב"ה מלאכים הממונים עליו (והם) נכנסים בלב אחרים להביא (סחורה) לאותו מקום שזה הסוחר (נמצא) שם, ומכוון לב הסוחר לקנות. ואח"כ מזמין לב אחרים לבוא שם אצל הסוחר, או הסוחר אצלם לקנות. וכל העוסק בתורה תדיר הקב"ה שולח לו מלאכים מרחוק להביא לו כל צרכיו, לכך נקראת התורה לחם, עכ"ל.

